

Lunds universitet
Rättssociologiska enheten

LUNDS
UNIVERSITET

”Reva står mig upp i halsen”

– Jasenko Selimovic

En studie om projektet Reva, en symbol för den
institutionella diskrimineringen?

Författare: Rola Khazaal & Niklas Wedin

Handledare: Reza Banakar

Termin: VT 13

Nivå: Kandidatuppsats

Kurskod: RÄSK02

Abstract

In 2009 the project Reva was initiated with the purpose of ameliorate legal certainty and to reduce the trial period, increasing the efficiency and procedures for enforcing the administration of asylum seekers in Sweden. The project was first launched as a pilot project in Malmö in 2011. The project is now operative in the Swedish society at large. The news and social media began reporting how the border police approached people in the subways of Stockholm without grounded suspicions of criminal activities and raised concerns about whether the legal authorities were performing a stop-and-search on people based on racial profiling. This thesis aims to analyze some of the methods used by the Swedish police. The thesis is based on news and debate articles. From a sociology of law perspective, the climate of opinion can have an effect on the methods used by the legal authorities. The conclusion points towards the notion that discrimination on an institutional level upholds the image of ‘*the other*’ within the Swedish justice system and on a societal level.

Nyckelord: Risksamhälle – klassificering – ”den andre” – etnisk diskriminering – byråkrati – rättssociologi

Keywords: Risk society – classification – ‘the other’ – ethnic discrimination – bureaucracy – sociology of law

Antal ord: 14 378

Förkortningar

Brå	Brottsförebyggande rådet
BUP	Barn- och ungdomspsykiatri
DN	Dagens Nyheter
EG	Europeiska Gemenskaperna
FAP	Föreskrifter och allmänna råd för polisväsendet
FP	Folkpartiet
KD	Kristdemokraterna
PL	Polislag (1984:387)
Reva	Rättssäkert och effektivt verkställighetsarbete
RPS	Rikspolisstyrelsen
SOU	Statens offentliga utredningar
SVT	Sveriges television
UtlL	Utlänningslag (2005:716)

Innehållsförteckning

Abstract	2
Förkortningar	3
1 Inledning	7
1.1 Syfte och frågeställning	8
1.2 Bakgrund	8
1.3 Rättssociologisk relevans	9
1.4 Avgränsningar	9
1.5 Disposition.....	10
2 Rättsliga ramar	11
2.1 Schengenavtalet	11
2.2 Migrationsverket.....	11
2.3 Polismyndigheten	12
2.3.1 Polisens geografiska arbetsområde.....	13
2.4 Utlänningskontrollernas syfte.....	14
2.5 Utlänningslag och FAP 273-1	14
3 Tidigare forskning	16
3.1 Etnisk diskriminering på flera samhällsnivåer	16
3.2 Ett historiskt perspektiv på ”den andre”	17
3.2.1 Ett perspektiv på hur diskriminering kan speglas idag.....	18
3.3 Är svensk kriminalstatistik byggd på (o)grundad misstänksamhet?	19
3.4 Uppfattningsförmågan kan påverkas av fördomar	20
3.4.1 Fungerar likabehandlingen inom rättsväsendet?	20
4 Teori	22
4.1 Språket klassificerar världen	22
4.2 Byråkratins strävan efter ordning	23
4.3 Risksamhället.....	24

5 Metod	26
5.1 Metodval.....	26
5.2 Urval	26
5.3 Innehållsanalys	26
5.4 Redovisning av resultat	27
5.5 Värderingar och etiska överväganden	28
5.6 Reliabilitet och validitet.....	28
6 Empiri	30
6.1 Projektet Reva uppmärksammas	30
6.2 Kritiken mot Reva växer.....	31
6.3 Polisens arbetsmetoder	33
6.4 Konsekvenserna av Reva får ett ansikte	34
6.4.1 Jasenko Selimovic deltar i debatten	35
6.4.2 ”Det är dags att sluta sjunga”	36
7 Analys	37
7.1 Bekräftar projektet Reva att vi lever i ett risksamhälle?	37
7.2 Regeringens mål med Reva leder till ett behov av klassificering.....	37
7.3 ”Den andre” – ett resultat av klassificering	39
7.3.1 Gellert Tamas	40
7.4 En titt på byråkratin	41
8 Sammanfattande kommentar	44
8.1 Slutsats.....	44
9 Referenser	45
Litteratur	45
Offentligt tryck	45
Internetartiklar	45
Lagrum.....	Error! Bookmark not defined.

Elektroniska källor.....	47
Bilaga 1	48

1 Inledning

Reva står för “rättssäkert och effektivt verkställighetsarbete”. Syftet med projektet är att effektivisera av- och utvisningar i Sverige. Gränspolisens är den myndighet som ska se till att personer som inte har rätt att vistas här lämnar landet, till exempel personer som har fått av- och utvisningsbeslut. Det finns ingen tillförlitlig statistik på hur många papperslösa som befinner sig i Sverige, (eller i världen). Av myndigheter, forskare och journalister har det emellertid uppskattas att det lever ungefär 10 000-50 000 papperslösa¹ personer i Sverige (Socialstyrelsen 2010:270). Arbetet nedan behandlar vilka olika faktorer det är som kan ha lett fram till att operation Reva implementerats. Intresset för projektet Reva väcktes tack vare den massmediala uppmärksamheten i början av 2013. Det framgick i massmedia om hur personer stoppats utan uppenbar anledning och det skrevs inlägg på olika sociala medier där människor berättade om hur de upplevde att de blivit stoppade på grund av sitt utseende. I takt med att rapporteringen steg, ville vi gå djupare in på området och söka kunskap huruvida polisens arbetsmetoder har stöd i Svensk lag. Det finns mycket forskning på området etnisk diskriminering i Sverige, därför kunde vi ta del av ett gediget bakgrundsmaterial. Forskningen som finns idag är främst begränsad till att belysa etnisk diskriminering på arbetsmarknaden, det finns emellertid inte mycket forskning om etnisk diskriminering inom rättsväsendet.

Som teoretiska utgångspunkter har vi främst utgått från Zygmunt Bauman och använt hans klassificeringsteori, men också hans tankar och funderingar kring ambivalens. Vi har även använt oss av Anthony Giddens fortsatta utveckling av och tankar kring Ulrich Becks teori om risksamhället.

Med denna uppsats vill vi ytterligare bidra till och fortsätta debatten kring Polisens uppmärksammade metoder och själva förekomsten av myndigheternas upprätthållande av “*den andre*”, genom att analysera och belysa ett historiskt paradigm som delar upp människor, skapar och skärmar av “*den andre*”.

¹ Papperslös innebär att en person befinner sig olovligt i ett land. Detta innebär att personen i fråga inte har tillstånd att vistas i landet. Det kan vara att personens uppehållstillstånd eller visum har gått ut, att hen har fått avslag på sin asylansökan och skall av- eller utvisas eller att hen inte har fått uppehållstillstånd eller saknar grunder för att söka asyl (SOU 2011:48, 84-85).

1.1 Syfte och frågeställning

Uppsatsens syfte är att belysa Polisens ID-kontroller, i sökandet efter papperslösa personer, i Stockholms tunnelbanor och i samband med trafikkontroller, med utgångspunkt i projektet Reva. Vidare syftar uppsatsen till att åskådliggöra hur etnisk diskriminering framträder inom beslutsfattande myndigheter och konsekvenserna av detta.

Frågeställningen lyder:

- Är Polisens ID-kontroller i samband med projektet Reva en förlängning av en större struktur som bidrar till ett upprätthållande av ”den andre”?

1.2 Bakgrund

Reva har varit operativt sedan år 2011 i Skåne och Malmö som pilotkommun. I slutet av 2012 publicerades en artikel av Linda Stark i reportagetidningen Re:public, vilka var först med att uppmärksamma problemet, med anledning av att det framkommit uppgifter om att Polisen i Malmö börjat arbeta med nya metoder för att få tag på papperslösa personer (Internet 1). Reva är ett utvecklingsprojekt mellan Migrationsverket, Kriminalvården och Polisens gränspolisavdelning, med Migrationsverket som ägare av projektet. Det påbörjades 2009 med syftet att öka rättssäkerheten och effektivisera handläggningen av ärenden, vilket medför att processen i själva handläggningen ses över för att det ska vara möjligt att nå regeringens mål att verkställa fler av- och utvisningar (Internet 21).

Gränspolisens metoder har varit att bland annat genomföra kontroller på personer utan biljett vid tunnelbanestationer, s.k. ”plankare”, och på cyklister utan lysen. Metoderna har fått stor massmedial uppmärksamhet eftersom de antas ha gått efter personernas utseende, vilket Polisen själva tillbakavisar eftersom de inte enbart får bedöma på den grunden. Metoderna tycks ha använts som svepskäl, då det måste föreligga en grundad misstanke om brott för att en sådan ID-kontroll ska genomföras. När vi försökte undersöka hur många kontroller som genomförts i samband med Reva och hur många av personerna som faktiskt befann sig i landet olovligt så fick vi svaret av Sören Clerton, chef på Centrala Gränskontrollenheten, att några sådana kontroller inte gjorts inom projektet Reva, ”*oavsett vad som står i media*” (Bilaga 1). Han klargjorde även att kontroller kan göras i samband med att Polisen gör ID-kontroller av andra skäl såsom trafikkontroll eller kontroll av brottsmisstänkt person.

Han menar därmed att de ökade ID-kontrollerna inte har med, trots den massmediala uppmärksamheten, projektet Reva att göra.

1.3 Rättssociologisk relevans

Ett av rättssociologins tema ställer sig frågan i hur stor utsträckning samhället påverkar rättsliga beslut och i så fall hur? (Mathiesen 2005:18) Den frågan har samhällsförhållandena som utgångspunkt och perspektivet förhåller sig ”från samhället och in i rätten” (Mathiesen 2005:86). Opinionsklimatet är vidare ett av de tre perspektiv som Thomas Mathiesen menar har en betydande samhällspåverkan. De andra två perspektiven handlar om norm- och materialitetsperspektiv (Mathiesen 2005:86–87). För vår uppsats är opinionsperspektivet av betydelse då den handlar om samhällsmedlemmarnas subjektiva upplevelse av och medvetenhet om samhället och världen. Däremot ska det inte tolkas som att opinionsklimatet står för individuella subjektiva upplevelsekvaliteter, snarare handlar de om kollektiva eller gemensamma medvetenhetstillstånd som kännetecknar stora delar av (eller hela) befolkningen. Opinionsklimatet utgår från en kollektiv förnimmelse av en faktisk och stor samt eventuellt hotande ändring av samhället, det präglas av något som snabbt kan förändras (Mathiesen 2005:87).

1.4 Avgränsningar

Uppsatsen är avgränsad till att belysa Polisens arbetsmetoder för ID-kontroller mot personer som misstänks för brott eller i samband med brott i Sverige. Uppsatsen kommer därför inte beröra Polisens arbetsmetoder för gränskontroller till Sverige från inre, eller yttre gräns. Med inre gräns menas kontroll av personer från andra Schengenstater medan yttre gräns syftar mot icke-Schengenstater (SOU 2004:110 s. 15). Uppsatsen har inte heller för avsikt att genomföra någon form av komparativ studie mellan andra länder.

Inledningsvis hade vi för avsikt att genomföra en intervju med en person från Gränspolisens i Stockholm, men som på grund av hans korta anställningstid gjorde att vi tog beslutet att inte genomföra intervjun samt att det förelåg risk för överträdelse av tystnadsplikten. Vi hade också för avsikt att genomföra en intervju med en person på Migrationsverket, men allteftersom arbetet med uppsatsen pågick, ansåg vi att Migrationsverket inte är relevant för vårt syfte. Slutligen hade vi även möjlighet att intervjua papperslösa personer med hjälp av organisationen Asylgruppen i Malmö, men denna intervju valdes också bort då vi ansåg att

det inte ingår i vår frågeställning och att vi med vår uppsats är intresserade av konsekvenserna av Reva på ett makro-perspektiv.

1.5 Disposition

I nästkommande kapitel presenteras de rättsliga ramar Polisen har att förhålla sig till i sitt arbete i sökandet efter personer som håller sig gömda från att inte kunna av- eller utvisas ur Sverige. Kapitel tre innehåller vår tidigare forskning som presenterar ett historiskt och ett nutida perspektiv från det svenska samhället och från rättsväsendet. Därefter följer kapitel fyra som innehåller de teoretiska utgångspunkterna som tillämpats för att analysera och tolka vårt empirimaterial. I kapitel fem presenteras vårt metodavsnitt. Därefter kommer kapitel sex där vi presenterar det empiriska material som utgör vår grund för vår innehållsanalys. Kapitel sju kommer således bestå av innehållsanalyser baserat på materialet från kapitel sex. Kapitel åtta kommer ägna fokus på att presentera avslutande kommentarer och slutsatser. Kapitel nio avslutar uppsatsen med att redovisa våra referenser.

2 Rättsliga ramar

2.1 Schengenavtalet

En av grundpelarna i EG:s regelverk är den fria rörligheten för människor tillsammans med den fria rörligheten för varor, tjänster och kapital. Emellertid har kontrollen av personer vid gränserna inte avskaffats. En av anledningarna till att det inte har realiserats helt i EU är att medlemsstaterna inte har varit i stånd att enas om en unison tolkning av artikeln i EG-fördraget (artikel 14), som bland annat berör regler för en enhetlig kontroll av de gemensamma yttre gränserna (Prop. 1999/2000:64 s. 33).

Sverige undertecknade år 1990 tillämpningskonventionen till Schengenavtalet, med bestämmelser om praktiska åtgärder för att bl.a. avveckla gränskontrollerna vid de inre gränserna (Prop. 1999/2000:64 s. 34). Efter att anslutningsavtalet skrivits under, deltog Sverige fullt ut i beredningsprocessen och besluten. För att Sverige skulle ha möjlighet att delta praktiskt och operativt i samarbetet krävdes att anslutningsavtalet har ratificerats. Utöver det krävs rådet – tidigare den s.k. Verkställande kommittén – ha fattat ett särskilt beslut om att personkontrollerna avskaffas vid de inre gränserna mot Sverige samt kan delta i det operativa samarbetet (Prop. 1999/2000:64 s. 34-35). Sverige anslöt sig 1996 till Schengensamarbetet (Prop. 1999/2000:64 s. 34) och fullbordade avtalet 2001 vilket i princip innebär att kontrollen vid så kallad inre gräns, det vill säga gräns mot andra Schengenstater som exempelvis Danmark och Norge upphörde (SOU 2004:110 s. 15).

2.2 Migrationsverket

Migrationsverket har i enligt bestämmelserna i 12 kap. Utlänningslag 2005:716 huvudansvaret för verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut. Däremot kan Migrationsverket lämna över ett verkställighetsärende till en polismyndighet, i de fall personer som fått beslut om av eller utvisning håller sig undan och följaktligen inte kan påträffas utan polismyndighetens medverkan. (SOU 2007:34 s. 197). Vid de fall ett verkställighetsärende har lämnats över med anledning av att utlänningen håller sig undan och inte kan påträffas utan polismyndighetens involvering söker polismyndigheten efter personen i fråga. Påträffas inte utlänningen fattas beslut om att efterlysa personen (SOU 2004:110 s. 197).

2.3 Polismyndigheten

För att förhindra att internationell kriminalitet och att illegal invandring ökar, täcker Schengensamarbetet ett flertal kompensatoriska åtgärder för att förhindra den fria rörligheten för personer. En av dessa kompensatoriska åtgärder var en intensifierad inre utlänningskontroll som i den praktiska tillämpningen till stor del har kommit till syfte att se till att personer som erhållit beslut om av- eller utvisning även lämnar Sverige. Det finns inga geografiska begränsningar i var kontroll skall ske utan det kan ske på hela det svenska territoriet. *”Någon närmare reglering om förutsättningarna för och tillvägagångssättet vid den inre utlänningskontrollen finns inte”* (SOU 2004:110 s. 124-125).

Rikspolisstyrelsen bedömde inför Sveriges operativa inträde i Schengenavtalet att det förelåg behov av vissa kontroller och att vissa delar av den inre utlänningskontrollen därför borde organiseras som gränsnära kontroll. För att kontrollerna inte skulle bryta mot Schengenkonventionen påpekade RPS att kontrollerna inte skulle koncentreras till gränsområdena eftersom det i praktiken kunde utgöra en förtäckt gränskontroll. Den dåvarande regeringen delade RPS tolkning (Dir 2003:83 s. 6).

Rikspolisstyrelsen har däremot skrivit ut föreskrifter som bland annat innehåller följande: *”Den inre utlänningskontrollen skall i första hand inriktas på att efterspana utlänningar beträffande vilka det föreligger beslut om avvisning eller utvisning. Dessutom skall eftersträvas att övervaka att en utlänning inte vistas eller arbetar i Sverige utan att ha pass och erforderligt tillstånd. En person får inte kontrolleras enbart därför att han på grund av hudfärg, språk, namn, beteende eller eljest kan antas vara utlänning.”* (SOU 2004:110 s. 125).

Vidare har Polisen rätt att genomföra husrannsakan *”för att söka efter en person”*, vilket i praxis har kommit innebära att det skall vara en bestämd person, även om personens namn inte är känt av polisen. Polisen har däremot inte rätt att ge sig tillträde till bostäder eller andra lokaler för att mera allmänt söka hitta efterlysta personer. Rikspolisstyrelsen har till Polislag 1984:387 kommenterat att Polisen vid så kallad inre utlänningskontroll inte får skaffa sig tillträde till lokaler där utlänningar ofta uppehåller sig om det inte gäller en eftersökning av en bestämd person. Vidare måste det även, enligt RPS, finnas starka skäl för att polisen skall få skaffa sig tillträde till lokaler som är avsedda för allmänna sammankomster. Exempel på sådan lokal kan vara sjukhus och att det därför sällan bör vara aktuellt med en husrannsakan i sådan lokal (SOU 2007:34 s. 199).

1989 behandlade regeringen ämnet om polisingripanden i kyrkolokaler. Regeringen framhöll att tvångsmedel måste hanteras med försiktighet och omdöme vid ingripanden i sådana lokaler. Däremot bedömde inte regeringen att det fanns behov att införa frizoner i Sverige (SOU 2007:34 s. 200).

När Sverige trädde in i Schengenområdet genomfördes flertalet utbildningsinsatser beträffande utlänningskontroll. Från början genomfördes inre utlänningskontroller av bland annat ordningspolisen, närpolisen och trafikpolisen, men arbetet har efter hand avtagit avsevärt. De orsaker som angetts var bland annat att lagstiftningen var besvärlig att tillämpa, i synnerhet när det kom till bedömningen om vad som fordras för att nå upp till *”anledning att anta”* huruvida en person uppehåller sig i Sverige utan erforderligt tillstånd, vilket har resulterat i att vissa poliser är oroliga för att uppfattas som diskriminerande eller *”rasistiska”*.

Det framkom också att många poliser många gånger avstår från att göra en personkontroll eftersom man inte vet vad man skall kontrollera eller vem man faktiskt får kontrollera. När många av de inre utlänningskontrollerna genomförs av Polisen betecknas de dock inte nödvändigtvis som en sådan, och dokumenteras således inte som en inre utlänningskontroll (SOU 2004:110 s. 255). Flertalet utlänningsenheter söker ha ett samarbete med trafikpolisen för att kunna genomföra inre utlänningskontroller i samband med trafikkontroller. Detta har inte fungerat i hela landet med anledningen av att det råder delade meningar om vad som krävs för att få utföra en inre utlänningskontroll i samband med en trafikkontroll. En del poliser anser att det vid trafikkontroller kan ges möjlighet att kontrollera även passagerare om föraren visar upp ett utländskt körkort och på så sätt ta reda på om personerna i fordonet har rätt att vistas i Sverige. Somliga poliser har däremot uppfattningen att det mera sällan är möjligt att utföra en inre utlänningskontroll i samband med trafikkontroller eftersom det *”ofta saknas skäl att gå vidare i kontrollen.”* (SOU 2004:110 s. 255-256).

2.3.1 Polisens geografiska arbetsområde

För att utföra kontroll av en utlännings lagliga rätt att vistas i Sverige krävs att utlännings *”uppträdande, eller umgänge eller andra skäl, vilka dock hittills inte närmare angivits”*, giva anledning till misstanke om att personen inte har laglig rätt att uppehålla sig i Sverige. Det skall i sammanhanget noteras att myndigheter, såsom arbetsförmedlingskontor, skattemyndigheten, skolstyrelse och socialnämnd kan ha en skyldighet att meddela Polisen

vid en första kontakt med en utlänning som inte visar sig ha uppehållstillstånd. Om Polisen meddelas om ett fall, kan det ge upphov till att utföra en inre utlänningskontroll (SOU 2004:110 s. 125-126). Får Polisen in tips eller andra uppgifter från allmänheten kan även de ge anledning att anta att en utlänning olovligt uppehåller sig i Sverige (SOU 2004:110 s. 125-126). En utlänning skall inte nödvändigtvis under begäran från en polis under identifikationskontroll också kontrolleras om sin rätt att vistas i Sverige enligt RPS föreskrifter och råd (Prop. 1999/2000:64 s. 68).

2.4 Utlänningskontrollernas syfte

Det huvudsakliga syftet med gränskontrollen är att förhindra och bekämpa brottsligheten i Sverige och därmed fungera som ett medel för att avvärja hot mot allmän ordning och säkerhet. Den inre utlänningskontrollen har också till syfte att kontrollera invandringen (SOU 2004:110 s. 126-127). Vid misstanke om brott mot UtL 2005:716, får kontroll utföras enligt bestämmelserna som står till Polisens förfogande i arbetet att förebygga och utreda brott som hör under allmänt åtal. Den svenska Polisen har därmed alltid rätt att ta till olika kontroll- och tvångsåtgärder, när en person misstänks för brott oberoende av om den misstänkte är utländsk eller svensk medborgare (SOU 2004:110 s. 127-128).

2.5 Utlänningslag och FAP 273-1

I RPS föreskrifter och allmänna råd om Polisens inre utlänningskontroll (FAP 273-1 s. 1) 1 § står skrivet att ”*med inre utlänningskontroll avses en åtgärd som vidtas med stöd av 9 kap. 9 § utlänningslagen (2005:716)*”.

1 § avser handlingar som ämnar verifiera om en utlänning har rätt att vistas i landet. Under kontrollen skall inte utlänningen enbart visa upp pass eller andra handlingar utan frågor kan exempelvis tillkomma samt att utlänningen kontrolleras i dataregister.

Enligt 9 kap 9 § första stycket i UtL (2005:716) är dock en utlänning som av polis uppmanats att visa upp ID-handlingar inte skyldig att bära ID-handlingar med sig. Definitionen av en utlänning är en person som inte är svensk medborgare (FAP 273 -1 s. 1).

I paragrafens tredje stycke står skrivet att en inre utlänningskontroll enbart får genomföras ”*om det finns grundad anledning att anta att utlänningen saknar rätt att upprätthålla sig här i landet eller om det finns särskild anledning till kontroll*” (FAP 273 -1 s. 2). Bestämmelsen innehåller två situationer som möjliggör en inre utlänningskontroll. Den första situationen

(rekvisitet) innebär att grundad anledning bör förstås att en inre utlänningskontroll endast får utföras efter en helhetsbedömning av föreliggande objektiva omständigheter som är motiverade genom den enskilde polisens iakttagelser, spaningsuppgifter, underrättelseuppslag, tips eller annan tillförlitlig information. En utlännings beteende kan i vissa fall ge upphov till att anta att personen inte har rätt att vistas i Sverige. Den andra situationen om särskild anledning till kontroll kan tillämpas vid situationer som ger grund att kontrollera identiteten på en utlänning i samband med exempelvis ett frihetsberövande eller en brottsutredning (FAP 273 -1 s. 2)

3 Tidigare forskning

3.1 Etnisk diskriminering på flera samhällsnivåer

I vår inledning till detta kapitel önskar vi redogöra för vad diskriminering är med hänvisning till Paulina de los Reyes och Mats Wingborg (2002). Etnisk diskriminering handlar om ett kategoriserande av människor som är baserat på nationalitet, kulturell bakgrund, etnisk tillhörighet eller religion. Även människors utseende är centrala markörer. I ledet av diskriminering frångås de allmänna principer om människors lika värde och människor riskerar på så sätt att utsorteras på förhand. Diskrimineringen blir därigenom en grundläggande mekanism i en maktstruktur som systematiskt skapar underordning genom att utmärka och bevara olikheter mellan människor. Detta resulterar i att föreställningar och värderingar gör det möjligt för diskriminerande handlingar att genomsyra samhällets strukturer, institutioner och organisationer (de los Reyes & Wingborg, 2002: 11).

I sin studie om vardagsrasismen i Sverige har de kategoriserat ett flertal områden, bland annat *“etnisk diskriminering i arbetslivet”*, *“diskriminerande bilder i media”* och *“rättsväsendet”*. I avsnittet om rättsväsendet poängterar de att det finns ett stort behov av forskning om diskriminering, rasism och etniskt relaterade brott eftersom det för närvarande inte är vidare utforskat. Deras studie tar upp att regeringen 1996 tillsatte en arbetsgrupp som hade till uppgift att komma med förslag om åtgärder för att både motverka och förebygga rasistiskt och annat relaterat våld (de los Reyes & Wingborg, 2002: 46). Arbetsgruppens rapport lyfte bland annat upp att högre krav borde ställas på rättsväsendet och att rättsväsendet mer effektivt borde använda den existerande lagstiftningen för att bekämpa rasismen och den främlingsfientliga brottsligheten. Arbetsgruppen hade vidare i sitt uppdrag belyst hur vittnesmål ignoreras och med hänvisning till Wingborgs studie diskuterat hur invandrare och personer med invandrarbakgrund känner sig illa bemötta av poliser. Bland annat berättas hur polisen på förhand dömer invandrare och personer med invandrarbakgrund som tjuvar och ohederliga (de los Reyes & Wingborg, 2002: 46-47). de los Reyes menar att det är anmärkningsvärt att Wingborgs studie inte har fått större uppmärksamhet i den akademiska forskningsvärlden och att avsaknaden av forskningen därför får ses som stor (de los Reyes & Wingborg, 2002: 47).

de los Reyes & Wingborg uppmärksammar dock ett undantag och lyfter fram Rantakeisus studie som publicerades år 2000 vars fokus låg på rättsväsendets behandling av *“invandrare”*.

Studien är baserad på intervjuer med en distriktsåklagare och poliser och resultatet i studien visar att rättsväsendets representanter söker (bort)förklara och förminska det faktum att det förekommit systematiskt våld mot flertalet flyktingfamiljer. Rantakeisuus studie påvisar att både polis och åklagare inte klassificerar våldet som rasistiskt (de los Reyes & Wingborg, 2002: 48).

De los Reyes tar även upp kulturgeografen Mekkonen Tesfahuney's analys och problematisering kring den språkliga formen och hur den kan skapa strukturerad underordning. Med anledning av att majoriteten i samhället har mer makt över språk och berättande görs "*invandrarna*" till subjekt som det ska forskas om samt att de görs till föremål för åtgärder (de los Reyes & Wingborg 2002:68). Ett begrepp som behandlas är rasifiering, vilket är den process som utifrån uppfattningar om etnicitet skapar och upprätthåller skillnader mellan människor och bevarar över- och underordningsrelationer. Den sociala konstruktionen av "*de andra*" belyses, kategoriseringen av invandrare som främlingar är betydande för just den konstruktionen (de los Reyes & Wingborg 2002:69). Tidigare föreställningar om rasismen var att det förhöll sig inom högerextremistiska grupper, men nu menar hon att rasismen snarare lever som en social tradition, "*inbäddad i samhällets värderingar, normer och regelverk.*" (de los Reyes & Wingborg 2002:72).

Författarna delar upp diskriminering i tre, strukturell, institutionell och individuell. Vi ska nu belysa de två första. Sammantaget menar de att strukturell diskriminering finns i samhällets ideologiskapande, i detta finns ett sammanhang mellan konstruktionen av "*de andra*" och uppdelningen av makt, resurser och inflytande. Därför bör föreställningar om människors olikheter studeras med utgångspunkt i ideologier och strukturer, vilka har placerat individer i olika fack inom samhällshierarkin. Institutionell diskriminering finns i organisationer, myndigheter och arbetsplatser, den grundar sig främst på samhällets vedertagna normsystem. En given omständighet för den är kategoriseringen av personer från stereotypa uppfattningar. De som har en eller flera gemensamma egenskaper tillskrivs ofta övriga bestående egenskaper (de los Reyes & Wingborg 2002:75).

3.2 Ett historiskt perspektiv på "*den andre*"

På tröskeln till lönearbete är en arbetsmarknadsforskning som främst behandlar och kritiserar etniska differentieringar och belyser bland annat hur diskriminering och exkludering samverkar på arbetsmarknaden. Här har vi främst tagit del av Wuokko Knockes kapitel. Där

lyfter hon fram att det i utlänningslagen redan från 1927 gick att urskilja tydliga tendenser av ett skapande av “den andre” i form att man markerade att den svenska rasens sammanblandning med anledning av invandringen borde hållas under kontroll,

“Regeringen hade i sin proposition ganska starkt betonat att utlänningslagen också skulle vara till skydd för den svenska rasen. Vårt lands befolkning ägde en sällsynt enhetlig och oblandad ras, hette det i propositionen. Värde av detta kunde knappast överskattas. Det var därför viktigt ”att kontrollera en invandring av folkslag som ej till båtнад för oss låta sig sammansmälta med vår befolkning”. Det var ingen i riksdagsdebatterna som kritiserade detta rastänkande som sådant (1966; 19-20). Tomas Hammars artikel från 1966 är ett klagande inlägg i den svenska rasismens historia.”

Detta exkluderande paradigmet ifrågasätts av Knocke och hon menar att hela tidsandan präglades av ett explicit rasistiskt tankesätt. Det historiska arvet som innefattar ett rasistiskt tänkande lever även kvar idag på olika samhällsnivåer. Genom hela 90-talet tog den ekonomiska, politiska och rättsliga makten utgångspunkt i egna intressen och drog gränser mellan vem som var önskvärd och inte. Knocke konstaterar att skapandet av ”de andra” skedde långt före den utomeuropeiska invandringen mot bakgrund av det koloniala arvet. *“.../’vi’ som tillhör, vi de normala och rasmässigt ’rena’ och ’de andra’, de som anses avvika från den föregivet svenska normaliteten.” (SOU:2006:60 s. 42-43).*

3.2.1 Ett perspektiv på hur diskriminering kan speglas idag

Vi har även studerat Fredrik Herzbergs kapitel i vilket han behandlar arbetsförmedlars bild av arbetssökande ungdomars sätt att agera, mot bakgrund av etnisk tillhörighet. Därmed studeras mötet mellan “invandrare” och “socialpolitisk byråkrati”, där föreställningar kring svenskhet och icke-svenskhet reproduceras och blir inflytelserika (SOU:2006:60 s.157). Arbetsförmedlarna som han intervjuat fokuserade mycket på “invandrarnas” hinder och svårigheter som de möter på arbetsmarknaden, där de lade de försvårade omständigheterna på de arbetssökande själva och inte på arbetsgivarnas (o)benägenhet att anställa (SOU:2006:60 s.158). Att det finns indikationer som tyder på att arbetsförmedlingen bidrar till och upprätthåller etniskt diskriminerande - eller rasifierade - företeelser och processer klagas i Herzbergs kapitel. Det har dock på senare tid upprättats tydliga regler som syftar till att motarbeta diskriminering på arbetsförmedlingen (SOU 2006:60 s. 159).

Herzberg lyfter även fram kravet på social kompetens, ett mångbottnat men vagt begrepp i vissa sammanhang. Hos arbetsgivare kan kraven mynna ut i “*.../social konformitet som är oskäligen och utesluter personer i kategorin ”invandrare”.*” (SOU 2006:60 s. 166). I hans intervjuer förekom det ett flertal diskussioner där begreppet “*kultur*” var av central betydelse. I majoriteten av diskussionerna var begreppet negativt värderat och “*det kulturella*” bedömdes aldrig i en positiv mening (SOU 2006:60 s. 173).

3.3 Är svensk kriminalstatistik byggd på (o)grundad misstänksamhet?

Brå:s rapport (2005:17) genomfördes med syftet att jämföra en liknande rapport som utfördes 12 år tidigare. Den tidigare (1996:2) avser åren 1985 - 1989 och den här avser perioden 1997 - 2001. Kortfattat så jämför studierna invandrares och svenskars registrerade brottslighet i Sverige. I den allmänna samhällsdebatten är invandrares brottslighet inte sällan av intresse, då invandrares roll i kriminella sammanhang ofta tas upp (2005:17 s. 14). Resultaten visade att invandrares risk att vara registrerade för brott inte förändrats påfallande efter den första rapporten (2005:17 s. 10). Förvisso har skillnader gjorts och man har inte enbart delat upp två grupper som “*invandrare*” och “*svenskar*”, utan även tagit hänsyn till vart personerna och föräldrarna är födda, utbildningsnivå, inkomst, kön, ålder osv. Dessa faktorer samverkar med risken för brottslighet (2005:17 s. 39).

Undersökningen berör de “*anmälda brott där det finns en identifierad person som skäligen kan misstänkas för brott.*” (2005:17 s. 22). De allra flesta undersökningspersonerna var inte registrerade för brott, men bland andelen som var det, var de utrikes födda oftare misstänkta (2005:17 s. 33). Andra faktorer spelar också in, som sociala förutsättningar och brister i mottagandet av flyktingar, som förvisso går hand i hand med de tidigare nämnda faktorerna.

Enligt flera forskare bidrar fördomar om invandrargrupper till att myndigheter och institutioner ibland utsätter dessa grupper för strukturell och negativ särbehandling (2005:17 s. 13). Dessutom “*kan benägenheten att anmäla en person, som begått ett brott, tänkas vara större om denna person är invandrare än om personen inte är det. Dels kan det tänkas finnas en större benägenhet att ogrundat misstänka en invandrare när ett brott begåtts.*” (2005:17 s. 22). Det finns inte mycket forskning i svenska polisens selektiva agerande, men det finns en del internationell, främst från USA och England men också en del från Danmark. Studierna från USA och England visar bland annat att polisen väljer ut de personer som ska kontrolleras, utifrån deras etniska tillhörighet. En annan studie som genomfördes i Danmark

visade hur polisen regelmässigt valde ut män med “*invandrarutseende*” för olika sorters kontroller (2005:17 s. 23). I vår uppsats har vi emellertid valt att begränsa oss till Sverige.

3.4 Uppfattningsförmågan kan påverkas av fördomar

Inledningsvis bör det klargöras att människor har en förmåga att snabbt göra en bedömning av andra personer de möter. Vi sammankopplar lätt utseende med åsikter och beteende som kan vara grundat på tidigare uppfattningar. Grundläggande i vårt sociala tänkande är att vi ofta automatiskt och omedvetet grupperar in människor i olika kategorier. Denna på förhand valda kategori gör att vi blir mindre uppmärksamma på personens faktiska beteende och agerande, vilket gör att vi istället ser personen på ett sätt som bekräftar föreställningarna. Mekanismer i det kognitiva systemet kan förvränga vår uppfattningsförmåga och informationsbearbetning så att vi istället minns och bedömer personer på ett sätt som bekräftar våra fördomar (SOU 2006:30 s. 257).

Utredningen granskar strukturell och institutionell diskriminering i rättsväsendet. Frågan eller påståendet att “*icke-svenskar*” begår fler brott än svenskar verkar vara vedertaget i samhällsdebatten idag. En fråga som ställs i utredningen är huruvida representationen av icke-svenskar i kriminalstatistiken hänger ihop med diskriminering av denna grupp i rättssystemet (SOU 2006:30 s. 347).

3.4.1 Fungerar likabehandlingen inom rättsväsendet?

Helena du Rées intervjuade åklagare och domare för att utröna deras syn på likabehandling i rätten, vilket är det kapitel i utredningen SOU 2006:30 som vi undersökt i störst utsträckning. En anmärkningsvärd åsikt var att ju mer lik den tilltalade är rättens representanter, desto större chans är det att hen behandlas väl och tillges trovärdighet (SOU 2006:30 s. 263). Det framgick också att den som arbetar inom rättsväsendet måste kunna dra en slutsats angående vilken “*typ*” av person som den har att göra med. Det finns t.ex. enligt intervjupersonen större anledning att tvivla på en yngre icke-svensk kille som bär ett dyrt märkesplagg, än en svensk person som klär sig i detsamma (SOU 2006:30 s. 264). Etnisk bakgrund, religiös eller kulturell tillhörighet och nationalitet är faktorer som påverkar bedömningen av om en person är normativt svensk eller inte. Dessa faktorer påverkar också bemötandet av en person i domstol. En stor del av de intervjuade uttryckte att det förekommer negativ särbehandling i rättssystemet om en tilltalad har annan bakgrund än svensk (SOU 2006:30 s. 265). Enligt en intervjuperson lever det svenska rättssystemet inte upp till likabehandlingsprincipen när det

angår mörkhyade personer, inte heller är det till ens fördel när det gäller trovärdigheten. Det var t.ex. mer sannolikt att man tror på en vit, medelålders västeuropé än någon som är "för mörk" (SOU 2006:30 s. 266). Att vara en medelålders västeuropé betingar överlag ett gott bemötande, medan en som uppfattas som för "exotisk" ger svårigheter att uppfattas som trovärdig (SOU 2006:30 s. 274). Det är inte enbart trovärdigheten som påverkas negativt, utan personer med annat "påbrå" än svenskt, bemöts oftare med skepsis (SOU 2006:30 s. 269). Har hen dessutom tolk med sig behandlas vederbörande som att hen vore "dummare än normalt" (SOU 2006:30 s. 270). Rättens representanter har lättare att ta till sig av en "inhemsk" persons berättelse (SOU 2006:30 s. 269). I fall om misshandel är det också en nackdel av vara icke-svensk, eftersom icke-svenskar uppfattas vara mer "hetsiga" än svenskar (SOU 2006:30 s. 268).

I samma SOU skriver Christian Diesen i sitt avsnitt "Negativ särbehandling i alla led" om hur fördomar existerar hos Polisen och att det är kombinationen av fördomar och erfarenheter av invandrare som brottslingar som befäster bilden av invandraren som kriminell. Vidare skriver Diesen att det inte är vidare komplicerat att misstänka och ingripa mot en person med invandrarbakgrund, vilket också bekräftas av verksamma poliser. Anledningen till detta är inte pga. en medveten diskriminering, utan snarare att den självgående konklusionen baseras på tidigare erfarenhet, menar poliserna i avsnittet (SOU 2006:30 s. 187).

4 Teori

4.1 Språket klassificerar världen

Språket strävar efter att upprätthålla ordning och förtrycka slumpmässighet och oförutsedda händelser. En ordnad värld där människor vet hur de ska agera, eller är förmögna att kalkylera sannolikheten för händelser och därmed kan öka, eller minska, sannolikheten för att händelsen äger rum (Bauman, 1991:1-2).

Enligt Bauman är det ambivalens som ger möjligheten att anvisa ett objekt till mer än en kategori, vilket har resulterat till språkdefinitionsförvirring: ett misslyckande av namngivningsfunktionen som språket har för avsikt att utföra (Bauman 1991: 1). Människor upplever ett överhängande obehag när de känner att de är oförmögna att tolka en viss situation och att välja mellan olika handlingsätt för att hantera den. Med anledning av den ångest som medföljer, och den obeslutsamhet som infinner sig hos personen, upplever hen ambivalens som en oordning och hen skyller antingen på att språket inte är tillräckligt precist, eller sig själv för inkorrekt språkanvändning (Bauman 1991: 1).

Han menar att språkets primära funktion är att namnge eller sätta etikett på och klassificera. Att klassificera innebär att särskilja och segregera. Klassificeringen postulerar att världen består av diskreta och bestämda enheter; därefter hävdar den att varje enhet har en egen grupp av liknande, eller intilliggande, som enheten tillhör och att de tillsammans motsätter sig vissa andra enheter. Till sist drivs antagandet till att binda vissa handlingsmönster till vissa klasser och enheter, vilket innebär att ett visst beteendemönster tillsätts en viss klass eller enhet (Bauman 1991: 1).

Syftet med att klassificera är att ge världen struktur med avsikt att göra vissa händelser mer sannolika än andra. Det, med anledning av att händelser inte ska ses som slumpmässiga, eller för att åtminstone begränsa eller eliminera slumpmässiga händelser (Bauman 1991: 1).

Klassificering innebär att något inkluderas eller exkluderas. Handlingen delar världen i två delar. Somliga enheter kan inkluderas, eller snarare skapa en klass, medan resterande enheter exkluderas. En sådan handling av inkludering eller exkludering är undantagslöst en våldshandling som samtidigt kräver stöd från en viss mängd tvång (Bauman 1991: 2).

När vi arbetar med att klassificera vår omgivning blir ambivalens en bieffekt av vårt arbete och det leder vidare till mer klassificering eftersom ambivalens enbart kan bekämpas med

namn som ger mer tydlighet, och klasser som blir mer tydligt definierade. Kampen mot ambivalens är därför självdrivande och självförstörande eftersom den skapar sitt eget problem samtidigt som den löser dem (Bauman 1991: 3).

4.2 Byråkratins strävan efter ordning

Bauman talar om hur den moderna politiken arbetar för att avlägsna ambivalens genom att hela tiden definiera mer precist och därmed förtrycka eller eliminera det som inte kan definieras eller preciseras (Bauman 1991: 8). Vidare menar han att suveränen, exempelvis staten, är den som har makten att både skapa och definiera, samtidigt som suveränen även innehar makten att behålla definitionerna som de är (Bauman 1991: 9).

Enligt Bauman pågår en kamp mellan en ordnad värld styrd med förnuft och ett slags naturligt tillstånd. Kampen emellan består av två led som är ömsesidigt beroende och förstärkta av varandra. ”*Adiaforiseringstendensen*” är i det första ledet och bygger på att förminska betydelsen av moraliska kriterier eller om möjligt, fullständigt utesluta sådana kriterier från granskning av mänskliga handlingars önskvärdhet eller tillåtlighet. Något som slutligen mynnar ut till att enskilda aktörer tas ifrån sin moraliska känslighet samtidigt som deras moraliska impulser förtrycks. Det andra ledet innebär att det moraliska ansvaret för de enskilda aktörerna fräntas konsekvenserna av sina gärningar, vilket resulterar i ett ansvarsbefriande (Bauman: 2007: 101).

Huvudinstrumentet för företeelserna ”*adiaforisering*” och ”*ansvarsbefrielse*” är enligt Bauman den moderna byråkratin. Lojalitet mot den s.k. kårandan skulle räcka som underlag för den etiska kod som reglerade de byråkratiska procedurerna i deras helhet; som alla andra etiska koder som åberopade sig på stöd uppifrån, tolererade den ingen konkurrens och tillät heller inte omförhandling. Byråkratin kräver således regellydnad, inte moraliskt omdöme. Tjänstepersonens moral kom därför till att omdefinieras vilket kom att innebära lydnad mot ”*order*” och ”*beredskap att se till att jobbet blev väl utfört – oberoende av det beordrade jobbet natur och oberoende av dess verkan på dem som var föremål för byråkratiskt agerande*” (Bauman: 2007: 101-102). Bauman menar att byråkratin också briljerat i att befria ”*verkställarna av ett uppdrag från ansvar för dess resultat och återverkningar*”. Han menar därför att ansvaret har förskjutits från ”*ansvar-för*” till ”*ansvar-mot*”, vilket innebär att ansvaret för den inverkan som en handling har mot sitt objekt istället ersätts med ett ansvar mot den överordnade. Arbetet att minska moraliska omdömen och hävda dem som

betydelselösa från beslutsprocessen förde med sig en påtaglig försämring av kraften i det moraliska omdömet, vilket resulterade i att beslutsfattare blev rådvilla när de skulle välja arbetsmetod för instrumenten. Därigenom blev färdigheterna som krävdes vid uppgiften att välja metod försvagade på grund av det begränsade intresset för metoden och nedvärderingen av uppgiften i sig (Bauman: 2007: 102-103).

4.3 Risksamhället

Giddens (2010) har i en artikel skildrat och tolkat det som Ulrich Beck kallar för ett risksamhälle. I risksamhället är människor alltmer beroende av teknologi som ingen helt och hållet förstår, vilket i sin tur leder till en rad olika framtidsmöjligheter. Teorin bygger på att vi idag lever i ett slags postnaturtillstånd, men inget vet riktigt när det naturliga tillståndet upplöstes. Det hävdas emellertid att den naturliga miljön inte upphört att existera, men det finns i stort sett inget i den fysiska världen som är orört av människor. Denna transformation, *“the end of nature”*, är tillsammans med transformationen *“the end of tradition”*, två fundamentala förändringar som skett, vilka påverkar människors liv idag. Förändringarna har gjort att vi har nya orosmoment, förr var vi oroliga för vad naturen kunde göra mot oss, såsom katastrofer och torka. Idag oroar vi oss snarare för vad vi gjort mot naturen. Med dessa förändringar har risksamhället utvecklats, ett samhälle som lever avskilt från naturen. Samhället är också posttraditionellt, dvs. människor lever mer individualiserat snarare än under förutbestämda former där t.ex. kvinnor tar hand om barn och hushåll och män arbetar för att försörja familjen.

I ett risksamhälle strävar samhällsmedlemmarna efter kontroll, i synnerhet finns idén om att vara kapabel till att kontrollera framtiden. Ett risksamhälle kan föra tankarna till att samhället blivit farligare att leva i, men så förhåller det sig nödvändigtvis inte. Människor fokuserar mer på framtiden och därmed mer på säkerhet, vilket ger en uppfattning om att det förekommer olika slags risker. Begreppet risk hänvisar till ett samhälle som både vill utforska och försöka normalisera och kontrollera. I ett risksamhälle försöker man undvika oönskade utfall (Giddens 2010:3). I artikeln presenterade Giddens två kategorier av risk. Den ena kallas för *“external risk”*. Extern risk innebär att en händelse oväntat kan drabba en enskild individ, men inte så pass oväntad att händelsen inte kan vara förutsägbar i framtiden. Således gav förutsägbara risker, såsom olyckor, sjukdomar funktionshinder, upphov till ett välfärdssamhälle med försäkringar.

Samhällen där man lever i "*the end of nature*" och "*the end of tradition*" karakteriseras av vad Giddens kallar för "*manufactured risk*", vilket innebär att människans egen utveckling framkallar risken, speciellt genom teknologin. Dessa risker har vi föga kunskap om eftersom historien inte lärt oss dem ännu. Vi vet inte säkert vad riskerna är, men de grundas på antaganden av vad de kan tänkas vara.

Ur ett risksamhälle utvecklas ett nytt moralklimat inom politiken. Vid politiska beslut är just kapaciteten till att hantera risker viktig. En politiker som tar risker bör tillkännage detta, ge det publicitet, för att förtydliga att risken är verklig. Om det inte blir uppmärksammat så riskerar politiker att bli anklagade för att sprida överflödigt panik.

Förekomsten av ett risksamhälle innefattar att man måste tänka över och förändra den politiska agendan. Uppkomsten av "*manufactured risks*" förutsätter en ny slags politik och kräver en värdeomstrukturering och nya metoder att söka nå dessa (Giddens 2010:5).

En risk står alltid i relation till trygghet och säkerhet, emellertid är den sammankopplad med ett ansvar (Giddens 2010:7). Enligt Giddens kan risker enbart existera när det föreligger beslut som ska fattas (Giddens 2010:8).

5 Metod

5.1 Metodval

Denna uppsats är inriktad på den kvalitativa forskningsansatsen då vi med vår uppsats önskar få en djupare förståelse för vad som möjliggör företeelserna i samhället vi dagligen har läst och hört om från olika medier från och med början av 2013. En kvantitativ ansats hade kunnat tillämpas, men med anledning av att det redan publicerats siffror och statistik i media innan arbetet inletts, så var det inte av intresse. Vi ville istället att uppsatsen skulle fokusera på att söka en djupare förståelse i ämnet och inte på att kvantifiera data.

5.2 Urval

Kvalitativa forskare arbetar ofta med målstyrda urval, vilket i princip innebär att forskaren väljer ut enheter, exempelvis individer, dokument eller organisationer beroende på forskningsfrågans art (Bryman 2011:350). Då vårt urval mestadels består av artiklar publicerade av nyhetstidningen Dagens Nyheter har vi ett målstyrt urval eftersom vi ämnar analysera dokumentens, dvs. artiklarnas innehåll i sin helhet, men också framträdande politiker och framträdande representanter för rättsväsendet.

En av anledningarna till att vi valde Dagens Nyheter som huvudsaklig informationskälla är för att de har skrivit väldigt mycket om projektet Reva, om Polisens ID-kontroller samt hur (gräns)polisen arbetar. Utöver detta är DN oberoende liberal och står fri från politiska partier, organisationer och andra maktsfärer. Detta är särskilt viktigt för oss eftersom vi önskar vara neutrala i vår presentation av material och genom att till största delen använda artiklar från en politiskt obunden tidning anser vi kunna uppnå detta. Publikationer från andra nyhetsmedier, exempelvis Sydsvenskan förekommer också då vi anser att artiklarna som publicerats i de andra nyhetsmedierna ger en överensstämmande bild av rapporteringen kring Polisens arbetsmetoder, men också beskrivningen av projektet Reva i stort.

5.3 Innehållsanalys

Kvalitativ innehållsanalys kan syfta till textanalyser där ingenting räknas eller mäts. Analyser kan betraktas utifrån att något kvantifieras, men där mer komplicerade tolkningar måste göras, som mer kvalitativa än analyser där bedömningen är enklare (Bergström & Boréus:2005, 44).

Det väsentligaste är följaktligen att innehållet betonas som helhet och att innehållet utgör en tolkningsgrund för att förstå innebörden (May 2001:230). De som är intresserade av data-,

kommunikation- och mediasektorer använder sig av innehållsanalys eftersom det idag är enkelt att införskaffa sig material online (May 2001:230). Vidare bygger kvalitativa innehållsanalysen på att ett (eller flera) dokument ingår i en social kontext, och att författaren betraktas som en självmedveten aktör som söker rikta sig till en publik under specifika omständigheter. Uppgiften för forskaren blir därigenom att göra en symbolisk läsning av texten. Hen söker sig därför förstå dokumentets kontext i vilken den skrevs (May 2001:232).

En av fördelarna med att genomföra kvalitativa innehållsanalysen är att dess flexibilitet är stor och att den möjliggör, inte bara för forskaren att betrakta på vilka sätt meningar skapas, utan även hur nya meningar tillämpas och utvecklas (May 2001:232).

Dokumentforskning har fått kritik främst för att dokument används på ett sätt som skiljer sig från deras ursprungliga användning. Som nämnts i tidigare avsnitt kan det vara av relevans att betrakta författaren till en text eftersom meningen i texten kan vara vinklad i sitt sammanhang. Det är därför viktigt att inse att vår förståelse för textens mening kan komma att påverkas. Det är också viktigt att inse att det material som forskaren tar ut ur en text och vad forskaren inte tar ut, hör samman med den sociala, politiska och ekonomiska kontext som forskaren själv befinner sig i. Följaktligen måste vi, när vi skall använda oss av dokumentforskning vara medvetna om innehållets influenser och inte tro att dokumentet är fullständigt neutralt (May 2001:236). Ytterligare kritik ligger i användningen av dokument utan att ta tillräcklig hänsyn till hur de producerades och i vilken social kontext som dokumentet tillkom (May 2001:236).

5.4 Redovisning av resultat

Vårt empiriavsnitt, dvs. kap. 6 kommer utgöra basen för vårt resultat. Det material som är placerat i kap. 6 kommer belysas närmre med hjälp av en innehållsanalys och presenteras i kap. 7 då vi kommer att lyfta fram och koppla företeelser och debattinlägg och samtidigt tillämpa våra teoretiska aspekter. På så sätt vill vi förklara för läsaren, inte enbart vad det är som möjliggör (vissa av) Polisens arbetsmetoder, utan också förklara varför de möjliggörs. I kap. 8 kommer vi därefter presentera vår slutsats.

5.5 Värderingar och etiska överväganden

Samhällsvetenskaplig forskning kan enligt Bryman påverkas av flera olika faktorer. En av dem kan exempelvis vara de värderingar en forskare har när hen ska genomföra en studie. Önskvärt vore att hen är objektiv och fri från värderingar i sin forskning eftersom personella åsikter inte bör anses vara giltiga eller vetenskapliga, men det är en föreställning som har kommit att bli mindre vanlig dagens samhällsforskning (Bryman 2011:43).

Under forskningsprocessen beskriver Bryman etiska principer som är av stor betydelse att ha i åtanke för de inblandade i studien, bl.a. poängterar han betydelsen av frivillighet, konfidentialitet och anonymitet för de som utgör en del av forskningsresultatet (Bryman 2011:131). För vår uppsats har vi inte behövt ha detta i vidare åtanke eftersom de personer och myndigheter som förekommer i vår uppsats antingen har figurerat i media genom att exempelvis skriva debattinlägg, eller har framträtt i olika former av intervjuer, exempelvis tidnings- eller tv-intervjuer. Det är däremot värt att reflektera över hur de berörda parterna, dvs. de personer som vi har valt att granska, kan komma att uppfatta vår tolkning av ”sanningen”. Vi anser emellertid inte att vår slutgiltiga analys kommer påverka de personer som figurerar i vår uppsats när vi jämför vår slutsats med den samlade slutsats som publicerats i media. Det är samtidigt viktigt att nämna att personerna vi analyserar ingår i en större struktur som ska vara tillgänglig för öppen kritik. Vi önskar slutligen klargöra att vi i vår analys söker hålla oss sakliga.

5.6 Reliabilitet och validitet

Traditionellt sett, menar Trost att reliabilitet är en stabil mätning som inte utsatts för t.ex. slumpinfluster, vilket innebär att alla intervjuare ska fråga på samma sätt. Det är också av stor betydelse att situationen ska vara lika för alla etc. För att nå god validitet måste frågan eller instrumentet mäta det som de är avsedda för. Vidare förklarar Trost att begreppen reliabilitet och validitet främst används i kvantitativa studier och att det vid kvalitativa studier därför inte är lämpligt att använda dem. Istället är det lämpligare att tala om trovärdighet (Trost 2007:64). Då det kan finnas många olika tolkningar av en social verklighet, är det trovärdigheten i den beskrivning som en forskare kommer fram till som beslutar om hur pass acceptabel den är för andra människor (Bryman 2011:355).

Kvantitativa forskare har vid olika tillfällen kritiserat kvalitativa undersökningar då de anser att kvalitativa forskare är alltför impressionistiska och subjektiva. Detta utvecklar Bryman och

menar att den kvantitativa forskningsfären anser att de kvalitativa resultaten i alltför stor utsträckning bygger på forskarnas ofta osystematiska uppfattningar om vad som är viktigt och betydelsefullt och även på det nära och personliga förhållande som de etablerar med undersökningsspersonerna (Bryman, 2011: 368).

6 Empiri

6.1 Projektet Reva uppmärksammas

Kristina Hallander Spångberg är gränspolischef i Skåne berättar att ” *det arbete gränspolisen utför ute på fältet så att säga, själva underrättelsearbetet, det arbetet har inte förändrats på grund av Reva*”. Vidare berättar Spångberg att gränspolisen nu har mer tid till spaningsarbete och att arbetet har lett till att de i större utsträckning kontaktar olika enheter, exempelvis BUP. Samtidigt tror hon att Operation Alfred² är en bidragande faktor till att fler inre utlänningskontroller genomförs på bussar, tåg och i Malmö stad (Internet 1).

Inre utlänningskontroller möjliggör för polisen att genomföra ID-kontroller om de misstänker att en eller flera personer misstänks vara i Sverige olagligt. Spångberg förklarar att Polisen inte har tillåtelse att genomföra ID-kontroller enbart baserat på en persons utseende utan det måste ligga en ”*.../samlad bedömning av flera faktorer/...*” exempelvis vad personen har för klädsel, vilken plats personen befinner sig på, om den har bagage med sig och om personen ser ut att vara i Malmö för första gången. Samtidigt beklagar hon att poliser begår misstag och att hon förstår att människor blir provocerade när misstag begås (Internet 1). Vidare berättar hon att Polisen normalt sett inte går in i vare sig skolor eller förskolor eftersom de inte anser att det är barnen i sig som håller sig undan och att det även generellt ska gälla ungdomar som är inlagda på BUP:s mottagningar (Internet 1).

Redan innan artikeln publicerades hade flera skånska dagstidningar rapporterat om att Gränspolisen systematiskt går in under borgerliga vigslar i sökandet på personer som avvikit efter ett utvisningsbeslut, vilket medförde kritik mot metoden. Spångberg svarade till denna kritik med att ”*Vi har ett uppdrag. Det är att verkställa utvisningsbeslut tagna av domstol och Migrationsverket. Om vi får uppgifter om att det finns efterlysta personer på en viss plats är det vår arbetsuppgift att omhänderta dem/...*”(Internet 1).

Spångberg sade i en annan artikel som publicerades i Sydsvenskan (Internet 15) att ”*Vi kan tycka en sak. Men vi måste utföra vårt uppdrag. Vi lever i en rättsstat. Om vi skulle följa våra känslor så anser jag vi är ute på en farlig väg*”. Spångberg svarade i en intervju som publicerades i Skånes fria (Internet 14) att det är komplicerat att avgöra om en person har rätt

² Operation Alfred är ett projekt som startades med anledning av ett flertal dödsskjutningar i Malmö 2011-2012. Insatsledningen påbörjade därför ett analysarbete av personer som ansågs ha koppling till grov kriminell brottslighet i södra Skåne. Den grovt kriminella verksamheten i Malmö delats in i pyramid om tre nivåer; *imperiebyggarna, experterna och utövarna*. Operation Alfred riktar sig mot kriminella som befinner sig i pyramidens lägsta steg – *utövarna* (Internet 13).

att uppehålla sig i landet. På frågan om vad för slags omständighet det skulle kunna handla om utvecklar Spångberg och säger *”Det ger sig i situationen men det är komplicerat. Alla tillfällen är unika och det är svårt att säga något generellt”*. Under 2012 registrerades 14 530 inre utlänningskontroller i Skåne och av dessa var 472 utförda av annan polis enligt Spångberg. Däremot tror hon att antalet faktiskt är betydligt högre och syftar exempelvis på att *”Om det till exempel görs en inre utlänningskontroll i samband med en trafikkontroll är det inte alltid det registreras”*, vilket inre utlänningskontroller ska göra. Vad som ibland händer är att den *”statistikkod”* som normalt sätt används, istället registreras som en trafikkontroll (Internet 14).

6.2 Kritiken mot Reva växer

”Polisen ska öka tryggheten i tunnelbanan, inte göra människor otrygga”, Ewa Larsson (MP), fullmäktigeledamot (Internet 2).

I DN (Internet 2) skrevs en artikel när Ewa Larsson följer polismannen Fredrik Age i Stockholms tunnelbanor och när han såg två personer ta sig igenom samma spärr tog han dem åt sidan och begärde legitimation av kvinnan som inte hade något färdbevis. Efter att hon visat upp sin identitetshandling och fått sitt personnummer kontrollerat släpptes dem med uppmaningen att kvinnan ska köpa biljett. Fredrik anser att debatten om att Polisen använder biljettkontrollerna i tunnelbanan som ett svepskäl för att gripa papperslösa är oriktig. Han säger att Polisen inte är ute efter papperslösa utan arbetar med ordningslagen. Ewa Larsson, som följer med Age, säger att *”Om människor känner sig otrygga i tunnelbanan när de ser en polis eller tänker ”nu jagar de papperslösa” då är det totalhaveri, meningen med synliga poliser i t-banan är ju just tryggheten.”* Samtidigt kommenterade Ewa Samuelsson (KD) i artikeln att *”Det är ett mycket tveksamt tillvägagångssätt. Om vi misstänkliggör personer i tunnelbanan utifrån bakgrund öppnar vi upp för ett samhälle som präglas av misstänksamhet och bristande sammanhållning. Vilken form av kontroller blir nästa steg.”*

I DN:s internetupplaga (Internet 3) kommenterade justitieminister Beatrice Ask kritiken som riktats mot Polisens metoder för att söka efter papperslösa. Ask säger att det är bra att frågorna tas upp, men att hon inte för avsikt att göra några förändringar. Artikeln går vidare in på att Polisen enligt lagen, har tillåtelse att utföra kontroller under förutsättning att det finns en grundad anledning bakom antagandet att en person inte har rätt att uppehålla sig i landet, eller om det finns andra särskilda anledningar till kontroll. I artikeln skrivs dock att personer

den senaste tiden har berättat om hur de har stoppats och kontrollerats enbart på grund av sitt utseende. Ask svarar att det inte är något som hon är orolig över, men att det ändå väcker frågor, men ”*För att göra en bedömning av om polisen arbetar enligt lagar och regler så måste man ha helhetsperspektivet*” (Internet 3). Hon ställer sig även frågande till om polisen faktiskt har stoppat folk på grund av deras utseende och menar att folk ofta undrar varför poliser stoppar just dem. Hon förklarar också att “*Det finns en dold främlingsfientlighet. Det är klart att då blir man ännu skörare*” (Internet 5).

I en intervju i Gomorron Sverige i SVT får Ask frågan om det finns anledning att ändra Polisens arbete eftersom det på olika sociala medier, exempelvis *Twitter*, har skrivits väldigt många inlägg om hur människor ”*.../som är födda i Sverige känner ett obehag när de ser poliser därför att dom inte är lika ljusa och blåögda som vi är*”, svarar Ask att ”*.../så har det varit länge/.../*” (Internet 6). Och att hon på påståendet om att det är väldigt många människor som har blivit stoppade av godtyckliga anledningar svarar hon att hon inte är så säker på att det är ett så stort antal människor som råkat ut för felaktiga kontroller, men att hon samtidigt inte kan ha synpunkter på exakta metoder (Internet 6).

Tidningen Metro publicerade en artikel med anledning av de siffror som tidningen erhållit från Stockholmspolisen som visat att Polisen i Stockholm under januari 2013 genomfört 716 ID-kontroller på personer som misstänktes befinna sig i Sverige illegalt. Det visade sig att 670 av de 716 personer som kontrollerats, hade rätt att vistas i Sverige (Internet 18). Av dem uppskattar gränspolischefen Peter Nilsson att ett 20-30 genomfördes i Stockholms tunnelbanor och att det bara utgör en liten del i det totala arbetet (Internet 20).

DN publicerade en annan artikel där Caroline Szyber, rättspolitisk talesman för KD, säger till tidningen att ”*Jag har själv talat med polisen och min bild efter det mötet är fortfarande att det här är inte någon bra arbetsmetod överhuvudtaget.*” I artikeln framkommer det att Szyber anser att människors utseende har en avgörande roll. Polisens svar är att man bara följer lagen samt uppdraget som har utformats av politiker, vilket Szyber inte känner till och menar att ”*Om polisen säger att de har lagligt stöd för det här, och jag inte känner igen mig i den tolkningen, då anser jag att det är min uppgift som lagstiftare att se till att lagen förtydligas.*” (Internet 4).

Lena Nitz, ordförande för Polisförbundet, skrev i en debattartikel om den senaste tidens debatt om polisens arbetsmetoder för att hitta personer som befinner sig i landet illegalt när de

kontrollerar människor i Stockholms tunnelbanor. Debatten, menar Nitz, har påvisat att poliskontrollerna i *”Stockholms tunnelbana skapar en ökad otrygghet hos de redan utsatta personer, men även en känsla av diskriminering bland svenskar med utländsk bakgrund.”* Vidare skrev Nitz att det är ett mycket allvarligt problem om det är så att Polisen använder sig av arbetsmetoder som är i gråzonen för vad som är tillåtet och att det aldrig får finnas tvivel om att Polisen genomför sitt arbete inom gällande lagstiftning. Hon fortsätter vidare och skriver att Polisen idag *”/.../stysr/.../ av en tydlig resultatkultur och pressen från justitieministern blir allt tyngre/.../”* och att *”demokrati, rättsäkerhet och etik är fundamentala för polisverksamheten, men har fått stå tillbaka då regeringens politik ensidigt har varit fokuserad på effektivitet.”* Vidare menar Nitz att prioriteringen från regeringen och kvantitativa krav inte tar konsideration *”till att tveksamma arbetsmetoder undergräver allmänhetens förtroende för polisen och deras benägenhet att samarbeta med polisen.”* Hon menar att det på ett längre perspektiv kommer att påverka Polisens förmåga att *”utföra sitt huvuduppdrag – att upprätthålla rättsäkerheten, bekämpa brott och öka tryggheten i samhället.”* (Internet 7).

6.3 Polisens arbetsmetoder

Sydsvenskan publicerade den 15 juli 2012 en intervju med Petra Stenkula, då biträdande chef på länskriminalen, om att Gränspolisen går in under borgerliga vigslar för att få tag på illegala invandrare. Stenkula säger i intervjun att *”Vi hittar många på det här sättet.”* Vidare säger hon att Polisen har haft diskussioner med olika organisationer om den etiska och moraliska aspekten av denna arbetsmetod och enligt Stenkula har diskussionen kommit fram till att den i sammanhanget är okej. Däremot ska de generellt söka undvika kyrkor, moskéer, synagogor, skolor och ungdomspsykiatrin, men *”Om det handlar om allvarliga fall så måste vi även gå in på de platser som vi annars försöker undvika.”* (Internet 8).

I en intervju publicerad i DN den 17 mars 2013 berättade Stenkula, nu som gränspolischef, att Polisen begär listor från kommunen över personer som ska gifta sig på Rådhuset i Malmö och om det finns personer som enbart har sex siffror i personnumret *”...så sticker vi dit. Jag tycker att det är helt okontroversiellt. Det här är personer som har valt att hålla sig undan. Det är vårt jobb att hitta dem.”* (Internet 9). Hon berättade vidare att Gränspolisen inte ska gå in på barnpsykiatriska kliniker, men att dem i Malmö vid ett tillfälle har gripit och avvisat en psykiatripatient på permission. Patienten var en afghansk pojke från BUP:s akutavdelning i Malmö (Internet 10).

DN rapporterade om att Gränspolisens i Stockholm har befunnit sig på tunnelbanor och bland annat utfört ID-kontroller på personer som ”plankar” (Internet 11). Detta väckte starka reaktioner mot Polisen som mottog stark kritik (Internet 2). Gränspolisens har under tre månader diskuterat och beslutat att inte längre fortsätta sin verksamhet i tunnelbanorna. Gränspolisens ska fortfarande befinna sig i tunnelbanorna, men om någon tar sig förbi spärrarna utan att betala är det antingen tunnelpolisens eller annan polis i distriktet som i första hand ska hantera ärendet (Internet 11). Jessica Fremnell är informationsansvarig hos Polisen och säger till DN att *”Vi vet av erfarenhet att en del som plankar befinner sig här illegalt. Men den här metoden har fått massiv kritik, man gillar helt enkelt inte att gränspolisens arbetar på det här sättet.”* (Internet 11).

Sören Clerton, chef för centrala gränskontrollenheten på Rikskriminalpolisen, säger i en intervju till Sydsvenskan att Polisen inte får utföra inre kontroller enbart baserad på en persons utseende, språk eller namn, utan det måste finnas en *”grundad anledning”*, exempelvis via tips eller underrättelseuppgifter. *”Vi talar även om profilering, att vi har uppgifter om att personer utan tillstånd uppehåller sig på vissa ställen, till exempel en samlingslokal.”* Kontroll kan också genomföras vid trafikkontroller, brottsutredning och vid gripande. Clerton fortsätter och svarar i samband med Gränspolisens kontroller i tunnelbanan att *”Finns det anledning att misstänka att personen inte har rätt att vistas i landet så kontrolleras det.”* Sydsvenskan skriver i samma artikel att regeringen har begärt en effektivisering av arbetet med att verkställa av- och utvisningsbeslut, vilket Clerton medger att *”Det är klart att polisen känner ett tryck. Och även om regeringen inte nämner kontrollerna explicit, så använder ju polisen det som en metod för att hitta dessa personer.”* (Internet 12).

6.4 Konsekvenserna av Reva får ett ansikte

På DN:s kultursidor (13-03-13), publicerades en artikel med rubriken *”Bästa Beatrice Ask”* (Internet 16). Artikeln är ett öppet brev där dess författare Jonas Hassen Khemiri, skriver till justitieministern om rasismens närvaro och betydelse och med en önskan om att få byta skinn med justitieministern för ett dygn. Hans brev är en berättelse om hur han, från barnålder, bemötts med en misstänksamhet som han först inte kan sätta fingret på. Han berättar om hur de vita människorna på Arlanda flygplats släpps förbi tullen obemärkt, men hur hans pappa stoppas och att det inte bara hände när Khemiri var sex år, inte tolv år och inte heller när han

var arton år. Han berättar vidare om hur han som sjuåring introducerades till samhället av sin pappa med orden ”När man ser ut som vi så måste man alltid vara tusen gånger bättre än alla andra för att inte bli nekad.” Han fortsätter att berätta om att han vid 12 års ålder, regelbundet gick till en skivaffär för att provlyssna cd-skivor och ständigt blev bevakad av män med walkie-talkies. Han berättar om när han var fjorton och kom ut från McDonald’s och blev frågad om legitimation av två poliser. Att han vid femton års ålder satt utanför en butik och att en polispiket stannade till, där polisen återigen bad om legitimation och undrar om det var något planerat inför kvällen.

I Khemiris brev står att utläsa en tidig frustration över hur han behandlats och att ”*De är förbjudna att göra oss otrygga i våra egna kvarter.*” Han resonerar som så att det kunde varit han själv och hans vänners egna fel eftersom de kan ha pratat för högt, burit luvtröjor och gått i sneakers, men att det så klart skulle förändras när de blev äldre. Han växte upp, ersatte luvtröjorna med en svart rock, kepsen mot en halsduk och började studera på Handelshögskolan i Stockholm. Han berättar därefter om en händelse utanför Centralstationen när en man kommer fram mot honom och hans kompisar, börjar prata med dem, ber om legitimation och sedan ”*tryckte han upp våra armar i ett polisgrepp och transporterade oss mot piketbussen där vi tydligen skulle sitta i väntan på att han skulle få klartecken på att vi verkligen var de vi sa att vi var*” eftersom vi passade in på ett signalement. Samtidigt som de sitter i bussen tittar människor in med en blick, som för Khemiri viskade ”*där. En till. Ännu en som betar sig helt i enlighet med våra fördomar*”. Vidare skriver Khemiri att ”*det är omöjligt att vara en del av gemenskapen när Makten ständigt förutsätter att en är en Annan.*” Han skriver om hur strukturerna inte kommer att upphöra bara för att Reva försvinner. Han menar att Reva är en ”*förlängning av det konstanta lågintensiva förtrycket, Reva lever vidare i vår oförmåga att omformulera vår stelnade nationella självbild/...!*”

6.4.1 Jasenko Selimovic deltar i debatten

Khemiris brev fick enorm massmedial uppmärksamhet och Jasenko Selimovic (FP) svarade på Khemiris brev på DN:s kultursidor den (13-03-27) med rubriken ”*Jonas, min vän.*” Han skrev om sin syn på Sverige och det svenska samhället och hur han, när han bytte kropp med Khemiri såg ”*.../ett land uppdelat i grupper, och på andra sidan ett Sverige fullt av rasister/...!*”. Han berättade om de ungdomarna han mött som klagat på rasismen, att lektorer skrivit ”*kan du hjälpa Mohamed, han kommer nog direkt från Mecka.*” och om i det fall att den lektorn var ett ensamt symptom på ett rasistiskt samhälle. Selimovic frågar sig själv ”*Om*

vi lever i ett så pass rasistiskt land, som du beskriver, då är du och jag, min vän, bara ett alibi som tjänar för att gömma den existerande rasismen.” Vidare skrev han att Reva också står honom upp i halsen och att han finner det svårt att uttrycka sig för hur han känner för Reva. För att kunna besvara frågan lämnar han Khemiris kropp därför att han inte ansåg att han kunde ge något bra svar när han befann sig i dennes kropp, och skriver att han misstänker att Khemiri och många andra ”/.../väljer att tolka världen så att den bekräftar er världsbild”.

Han menar att polisen, helt sanningsenligt skulle ha kunnat agera brutalt mot honom, men att vi inte vet den bakomliggande orsaken till varför. De kan vara många. Polisen ”/.../kanske bråkade med sin chef hela dagen, fick utskällning som du skulle betala för/.../ Eller så var han rasist”. Selimovic menar att Khemiri har valt att tolka det som rasism och utvecklar det med orden ” *Du väljer att se: detta land är full av smygrasister. Jag väljer att se: ett vänligare, varmare land. Som gav både mig och mina landsmän, en ny chans/.../ Vad mer kan jag begära?/.../*”. Selimovic ställer sig också frågan om protester mot Reva hade ägt rum om Sverige var ett främlingsfientligt land (Internet 17).

6.4.2 "Det är dags att sluta sjunga"

Författaren Gellert Tamas, som bland annat skrivit boken *Lasermannen – En berättelse om Sverige*, skrev ett debattinlägg i DN (13-04-17) med rubriken ”*Det är dags att sluta sjunga*”. Han syftade till händelsen då Birgit Friggebo, dåvarande invandrarminister, inför ett hundratal människor som kom till Folkets hus i Rinkeby i hopp om att diskutera tidens diskriminering och vädjade om insatser mot detta, uppmanade folksamlingen att sjunga ”*We shall overcome*”. Tamas inställning är att ”*Regeringens tondövheter inför rasismen är i dag lika total som för tjugo år sedan/.../*” Han upplever det tragiskt att Friggebos uppmaning till sång än idag återkommer i samhällsdebatten. Inte minst i samband med Reva. Han menar samtidigt att när Ask väl gick in i debatten, slog hon undan påståendet och menade att det handlade om personliga upplevelser. Vidare kritiserade han Ask för att ha jämfört hundratal människor i Stockholm som stoppats i kontroller med dömda brottslingar. Vidare skriver Tamas att Asks uttal kan kopplas samman med Friggebos, och som visar ”/.../den totala tondövheten inför helt vanliga svenskars oro över att inte betraktas och behandlas som just – helt vanliga svenskar.” (Internet 19).

7 Analys

7.1 Bekräftar projektet Reva att vi lever i ett risksamhälle?

Som tidigare nämnt så syftar projektet bl.a. till att bekämpa och förhindra brottslighet samt hålla invandringen under kontroll med anledningen att hejda eventuella hot mot säkerhet och allmän ordning. Här kan vi resonera som så att utgångspunkten är att invandring tycks medföra hög risk för brottslighet. I risksamhällets anda vill politiker kontrollera framtiden genom att hindra negativa utfall som kan ske i samband med invandring. Det ger intryck av att samhället blivit farligare då närvaro av polis och identitetskontroller på allmänna platser förekommer alltmer. De påstådda riskerna, som kan vara av slaget "*manufactured risks*", är framkallade av människor själva och kan därför inte jämföras med risker som naturkatastrofer eller som de kallas "*external risks*".

Anledningen till att risker antas påträffas i samband med invandring, så som den ser ut idag med asylsökande och flyktingar, kan vara att det är relativt nytt och att historien emellertid inte kunnat ge oss kunskap om omständigheter och situationer som medförts. En naturlig följd av beslutsfattande processer som angår människor berör också vilken människosyn som råder inom politiken. Med detta följer även ett förändrat moralklimat som kan väcka starka reaktioner i opinionsklimatet, vilket är ett karaktärsdrag i ett risksamhälle. I Knoakes undersökning i kap 3 lyftes den historiska och strukturella främlingsfientligheten fram. Att invandringen borde hållas "*under kontroll*" som tidigare nämnts i avsnitt 2.5, är ett typiskt karaktärsdrag i ett risksamhälle, där just kontroll över framtiden är betydande. Med invandring kommer risk om fara, därför bör den framtida faran kontrolleras i form av en slags riskhantering. Det paradoxala med risksamhällets strävan efter kontroll, är att den samtidigt leder till skapandet av nya risker. Med detta i åtanke, ska vi därför diskutera Baumans tankar om klassificering och dess paralleller till risksamhället.

7.2 Regeringens mål med Reva leder till ett behov av klassificering

Syftet med att klassificera är att ge världen en struktur för att göra vissa händelser mer sannolika än andra. Det, med anledning av att händelser inte ska ses som slumpmässiga, eller för att åtminstone begränsa eller eliminera slumpmässiga händelser. Polisen får inte utföra ID-kontroller baserat enbart på en persons utseende, utan måste ha en grundad anledning, exempelvis misstanke om brott eller i samband med ett brott, exempelvis "*plankning*". Vad som framkommit i media och som bekräftas av Polisen är att de gör en samlad bedömning där

en persons utseende med stor sannolikhet måste haft betydelse. Att inte enbart ”få” gå på en persons utseende betyder inte att polisen inte ”får” gå på en persons utseende i samband med eller misstanke om ett brott. Den bakomliggande anledningen till att Polisen inte enbart kan kontrollera personer på grund av deras utseende bör givetvis vara för att inte anklagas för rasprofilering, eftersom det troligen hade väckt starka reaktioner från samhället. Sannolikt var avsikten att lyfta bort fokus från en persons utseende. Det motsägelsefulla i sammanhanget är dock att utseendet snarare, med hänvisning till RPSFSS FAP 273 -1 och med stöd i UtL 2005:716 kap. 9 § 9 har kommit till att bli ett inofficiellt rekvisit. Formuleringen ”får inte enbart” utgör ett grundläggande problem eftersom den lägger fokus på människors utseende. Meningen bör således formuleras om till ”utseende bör inte utgöra en del av den samlade bedömningen” eller liknande, vilket å ena sidan knappast skulle underlätta Gränspolisens (numera tidigare) arbete i tunnelbanan eftersom en ny formulering, åtminstone hypotetiskt, skulle tvinga Gränspolisen att kontrollera alla som ”plankar”, oavsett hud- och hårfärg. Å andra sidan hade de troligen slopat metoden nere i tunnelbanan (vi ska komma ihåg att de avbröt sin verksamhet på grund av den massmediala uppmärksamheten, inte för att de själva ansåg att metoden hade brister) när de söker efterlysta personer därför att det troligen hade varit ohållbart att kontrollera ”alla”.

Från det rättssociologiska perspektivet kan vi här tolka att opinionsklimatet hade inverkan på rättens representanter, eftersom Polisen avbröt sitt sökande på tunnelbanorna pga. den massmediala uppmärksamheten. Även om opinionsklimatet bidrog till att Polisen avbröt sitt arbete i Stockholms tunnelbanor, kan vi fråga oss hur stor effekt det faktiskt har i Polisens arbete i stort. Peter Nilsson har i avsnitt 6.2 kommenterat att Polisens arbete nere i tunnelbanorna bara är en liten del av deras totala verksamhet och att det uppskattningsvis inte rör sig om mer än 20-30 kontroller av de 716 personkontroller som genomfördes i januari 2013.

Däri ligger också det grundläggande problemet med klassificering. Människor placeras i olika fack för att göra vår värld mer strukturerad. Trianglar hör ihop med trianglar, kvadrater hör ihop med kvadrater. Klassificering kan helt enkelt inte hantera om trianglar och kvadrater placerar sig själva i samma enhet. Därför är klassificering sin egen största fiende. Samhällets största (egenskapade) fiende är därför klassificeringen, eftersom den mer eller mindre omöjliggör för oss människor att se förbi vår grannes utseende. Hur kan Polisen annars förklara att de vid 716 kontroller, har fel i 9/10 av dem i sökandet på papperslösa?

Klassificeringens strävan lider därför av samma form av bieffekt som risksamhället. De bådas strävan efter struktur och kontroll leder å ena sidan till ambivalens för dess invånare och å andra sidan till att upprätthållandet av ”*den andre*” befästs.

7.3 ”Den andre” – ett resultat av klassificering

Under kap 3 belyste vi olika utredningar som behandlat ämnen rörande ett skapande och upprätthållande av ”*den andre*”, som vi kunnat tolka det. I Helena du Rées undersökning framkom där särskilt hur det föreligger ett upprätthållande av en avskärmning mot personer som inte faller under normen som svensk inom det svenska rättsväsendet. Från detta perspektiv har rättens representanter omåttligt mycket mer makt att bestämma vem eller vad som ska vara acceptabelt. Att det blir en naturlig ”*uppförbacke*” för personer med annan hudfärg än vit, kan tyda på att man i rätten anser att det föreligger en större risk för samhället att tro på dennes version. På arbetsförmedlingen är det heller inte upp till den arbetssökande, så även där blir det en obalans när den som sitter på ”*rätt*” sida av skrivbordet lägger störst vikt på den andres hinder och svårigheter och sällan på arbetsgivares motvilja att anställa.

Under de los Reyes och Wingborgs forskning som lyftes upp i kap 3.1 tog vi även där upp attityderna mot ”*invandrare*” inom rättsväsendet. Likt du Rées studier framkom det hur icke-svenskar på förhand döms som ohederliga och har det svårare att göra sig trovärdiga. Även hos Polisen får icke-svenskar på förhand en stämpel på att de är oärliga. de los Reyes och Wingborg menar att det är möjligt att avskärma och utesluta personer på grund av sin hårfärg och hudfärg, eftersom en vedertagen ojämn maktstruktur råder. De som hittills fått sina identiteter kontrollerade i samband med Reva-projektet verkar samtliga ha blivit kontrollerade på just dessa grunder. Att det finns föga forskning i området gör det hela anmärkningsvärt samt att den tidigare nämnda studien av Wingborg inte lämnat så mycket spår i forskarvärlden också kan vara tecken på hur upprätthållandet av ”*den andre*” fortskrider.

Vidare leder det till föreställningen om att vissa människor i olika klasser är mer önskvärda än andra. Rasifiering kan tolkas som en sorts strukturell klassificering, personer placeras i kategorier efter utseende och därigenom skapas under- och överordningsrelationer. Vi har hittills kunnat tolka metoderna inom projektet Reva delvis rasifierande eftersom det gått att tyda att poliser som utfört ID-kontroller (be)dömt personerna efter utseende. Därmed är de klassificerade som oönskade och en tydlig underordning har tilldelats dem.

Det har gjorts gällande av både massmedia och (Gräns)polisen att de har arbetat i tunnelbanor i sökandet efter papperslösa och att Polisen, i samband med trafikkontroller, kan utföra ID-kontroller på både förare och passagerare. En intressant aspekt att diskutera i detta är om inte resultatet av polisens arbetsmetoder leder till ett upprätthållande av ”den andre” som kriminell. Polisens arbetsguppfigter består av att både förhindra brott och även arbeta preventivt. Det är därför inte anmärkningsvärt att personer i samband med brott, eller vid misstanke, blir krävda på att identifiera sig. Det som gör diskussionen intressant är att massmedia rapporterat hur Polisen i 9 av 10 fall inte fått tag på personer som vistas i landet olovligt när de utför sina ID-kontroller. Vidare bör frågan ställas om inte föreställningen av ”den andre” är och förblir att ”den andre” mest sannolikt är kriminell.

Det väcker även frågan hur mycket polisens arbete i detta ärende faktiskt påverkar människor i exempelvis Malmö och Stockholm. Massmedia har visat på att det dels väcker oro hos människor som är födda i Sverige, och som inte nödvändigtvis är blonda och har blå ögon. Dels måste även Khemiris ord till Beatrice Ask också vävas in i debatten eftersom han resonerar att människorna som gick förbi, vid den händelsen då han och hans vänner var placerade i polisens piketbuss, tänkte att han passar in i den föreställningen som de ”vita” måste tänka.

Det visar vidare på att Khemiri vid tillfället själv har gått ur sin kropp, tittat på sig själv och sina vänner och bestämt att han passar in i föreställningen av ”den andre”. Frågan blir än mer påtaglig om det svenska (rätts)samhället har gått så långt att människor som är födda i Sverige själva kliver ur sina kroppar och gör bedömningen att ”den andre” måste förknippas som ”den andre” av de ”vita”.

7.3.1 Gellert Tamas

Gellert Tamas har inkluderats i detta avsnitt med hänsyn till hans kritiska debattinlägg som summerades i avsnitt 6.4.2. Vi ser hans inlägg som högst relevant i debatten och vi önskar därför använda hans utgångspunkter och på så sätt bredda vår analys.

Gellert Tamas frågar sig om inte den tidigare invandrarministern Birgit Friggebo och nuvarande justitieministern Beatrice Ask enbart är exempel av enskilda individer eller om de borde ses som delar i ett större sammanhang, av en större struktur. Han kritiserar även Selimovics text eftersom Selimovic enligt Tamas, avfärdar strukturella förklaringar och i likhet med Ask, framhäver personliga upplevelser. Khemiris upplevelse den gången då han

trycktes upp mot väggen av en polis behövde, enligt Selimovic inte bero på rasism, utan kunde likväl bero på att polisen hade bråkat med sin chef och att Khemiri råkade vara den som fick betala för det. Detta är ett uttal som Tamas fullständigt avvisar och menar att det är närmast absurt att Selimovic faktiskt tecknar ett exempel på hur det strukturella våldet kan se ut. Han menar att det är väldigt osannolikt att tro att samma polis hade agerat *”/.../på samma sätt mot en högt uppsatt folkpartistisk politiker/.../ och att en av landets mest centralt placerade politiker i så fall hade rättfärdigat övergreppet med orden – ”han kanske bråkade med sin chef hela dagen”.* Vidare menar Tamas att Ask inte tar svenskars oro om projektet Reva på allvar. Detta pga. det för henne inte handlar om *”vanliga”* svenskar utan snarare berör *”de andra”*, nämligen invandrare.

Uttrycket av Khemiris oro visar att klassificering ständigt är närvarande och att den är framträdande oavsett om vi vill det eller inte eftersom vi själva ständigt klassificerar vår omgivning. Samtidigt som Selimovic och Ask menar att rasismen endast är en subjektiv upplevelse, menar Tamas att det istället finns en underliggande strukturell rasism i samhället.

För att komma vidare i vår analys är det därför inte tillräckligt att enbart belysa rättsväsendets representanter. För att få ett helhetsperspektiv går analysen vidare med att belysa staten.

7.4 En titt på byråkratin

Byråkrati är, enligt Bauman, präglad av den underordnades lydnad inför sin herre. Moraliskt ansvar i dessa avseenden ses som irrelevant eftersom moralen kan komma stå i vägen för det som faktiskt är viktigt, nämligen *”målet”*.

I dagens byråkrati hör vi exempelvis hur gränspolischef Kristina Hallander Spångberg förklarar att deras uppdrag innebär att de har till uppgift att söka efter människor som är efterlysta. Det spelar ingen roll vad de själva tycker om uppdraget, utan de måste utföra sitt jobb. Vidare anser också Spångberg att det inte finns plats för känslor utan att det snarare vore farligt att involvera dem i uppdraget.

Tack vare byråkratins strävan efter lydnad menar Bauman att verkställarnas moraliska omdömen har kommit att försämrats vilket har resulterat i att valen av arbetsmetoder har fått lida. Baumans tankar kan även appliceras i Polisens sociala kontext om vi beaktar polisförbundets ordförande Lena Nitz debattartikel där hon poängterar att regeringen inte tar hänsyn till att målet skapar tveksamma arbetsmetoder och att förtroendet för Polisen skadas.

Detta kan också tolkas till att betyda att den lagstiftande maktapparaten är den som i stort sett klarar sig utan kritik. Det ska inte tolkas som att regeringen fullständigt undkommit kritik, men att rättsväsendets representanter är de som får den största kritiken.

Betydelsen av målet blir tydligt när Sveriges justitieminister Beatrice Ask bemöter kritiken som riktats mot Polisens arbete med kommentaren att vi måste ha ett helhetsperspektiv när vi bedömer arbetsmetoderna. Samtidigt poängterar Ask vid ett flertal tillfällen i intervjuer med media att hon inte kan ha synpunkter på Polisens metoder. Detta kan ses i samråd med Baumanns tes om hur byråkratin har tagit bort, eller åtminstone reducerat Polisens ansvarstagande för konsekvenserna av sitt arbete. Motiveringen till det menar Bauman är för att verkställarnas ansvar tycks ligga riktad till "*ett-ansvar-mot*" byråkratin istället för "*ett-ansvar-för*". Med andra ord förklarar Bauman utifrån "*adiaforiseringstendensen*" som bygger på att reducera betydelsen av moraliska kriterier eller till och med helt utesluta sådana kriterier från granskning av mänskliga handlingars önskvärdhet eller tillåtlighet. Vidare har ansvarsbefrielse en betydande del i processen eftersom den ser till att konsekvenserna av de enskilda aktörernas handlande försvinner.

Byråkratins arbete med att förminska betydelsen av moraliskt omdöme är således viktigt i strävan att uppnå sitt mål. Den visar sig också framträdande när vi belyser Polisens egna ord om exempelvis kontroller av personer som kan tänkas vara papperslösa i samband med trafikkontroller. Det finns enligt Polisen själva, delade meningar om huruvida det faktiskt är befogat att gå längre i de fall det satt flera personer i ett fordon och kontrollera även passagerarna och inte bara föraren. Andra menade att det inte var något problem och resultatet kan följaktligen tolkas till att det delvis råder både villrådighet, men också förvirring i hur man faktiskt ska gå tillväga för att utföra uppdraget från regeringen.

Moralen kan därför å ena sidan anses vara närvarande eftersom det delade lägre av verkställare anser att det är problematiskt att kontrollera passagerare i samband med trafikkontroller. Å andra sidan kan det även tolkas bero mer på polisens rädsla för att bli stämplade som diskriminerande eller i värsta fall rasister.

För att den strukturella diskrimineringen ska råda är en viktig faktor att människor placeras in i olika fack i samhällshierarkin. För att förstå varför detta har en stor betydelse måste vi se på ämnet från byråkratins perspektiv. Staten är den som enligt Bauman innehar makten att både skapa och definiera samt behålla definitionerna som de är, vilket gör att diskrimineringen

hamnar på institutionell nivå. Mot bakgrund av Polisens föreskrifter skapas och upprätthålls bilden av ”den andre” genom att (inofficiellt) definiera kriminellt beteende med hud- och hårfärg. Genom att definiera ”den andre” som kriminell till rättsväsendets representanter, sprider sig definitionen vidare när människor i samhället regelbundet får information om att Polisen kontrollerar människor i samband med att ett brott begåtts eller att det finns misstanke om brott. Detta är precis det byråkratin strävar efter eftersom det leder till en klassificering av människor på gatunivå och därmed placeras människor på över- och underordnade positioner i samhällshierarkin. När diskrimineringen börjar på institutionell nivå och samhällets medborgare vidare ”själva” drar slutsatsen att ”den andre” med största sannolikhet är kriminell, behöver inte byråkratin själv i lika stor utsträckning arbeta för att upprätthålla illusionen. Den behöver heller inte i lika stor utsträckning rättfärdiga ett angreppssätt om det i samhället är vedertaget att ”den andre” i grunden är kriminell. Byråkratins klassificering håller emellertid vissa grupper som oönskade och på en underordnad plats.

Av detta kan vi dra slutsatsen att så länge representanter inom den socialpolitiska byråkratin inte förändrar det rådande upprätthållandet av för tidigt antagna slutsatser om personer med annan härkomst än svensk, så kommer inte heller någon förändring i samhällets syn av “den andre” ske. Polisens arbete i Reva-projektet har visat att personer som inte faller under normen som svensk misstänkliggörs som illegala eller brottslingar.

8 Sammanfattande kommentar

Avslutningsvis vill vi sammanväva ovanstående punkter som tagits upp i uppsatsen. I sammanhanget kan nämnas att målet är det primära för den svenska staten och vår forskning har lett oss till att tolka att maktapparaten inte är vidare intresserad på vilket sätt målet uppnås. Det finns förvisso regelverk och föreskrifter som söker skydda människors rättigheter och som ska se till att Polisen kan utföra sitt jobb utan att riskera att bryta mot rådande lagstiftning och föreskrifter. Samtidigt blir det tydligt att utseende och språk är viktiga faktorer i Polisens arbete. Vi anser emellertid att det borde tas större hänsyn till det faktum att bara för att en bild upprepas i otaliga omgångar, behöver det inte betyda att den är sann.

Den massmediala uppmärksamhet som beskrivit Polisens olika metoder och att Polisens egna stadgar tenderar visa vagheter har lett oss till konklusionen att etnisk diskriminering förekommer i samhällets beslutsfattande myndigheter vilket resulterar i att bilden av ”den andre” också reproduceras på samhällets alla nivåer.

8.1 Slutsats

Å ena sidan blir konsekvensen av att Polisen sammankopplar utseende eller språk med handlingar, (o)medvetet befäster bilden av ”den andre”. Å andra sidan består Polisen av människor, som klassificerar sin omgivning, i likhet med alla människor och enligt Bauman gör vi detta för att göra världen mer strukturerad och lättare att förstå. Emellertid har vi med uppsatsen sökt visa hur klassificering skapar nya problem i samband med att den löser gamla. Vidare söker vi tolka vårt samhälle utifrån ett risksamhällesperspektiv för att reducera eller i bästa fall undvika risker. Om vi kan förutse oönskade händelser kan vi följaktligen reducera risken för att händelsen äger rum, eller i annat fall se till att vi vet hur vi ska hantera situationen när den uppenbarar sig.

Jessica Fremnell bekräftar bilden av att ”erfarenheten” är av stor betydelse för Polisen när de söker efter papperslösa då hon säger att de av erfarenhet vet att vissa människor som ”plankar” är papperslösa människor. Genom polisens subjektiva erfarenheter riskerar bilden av ”den andre” som (potentiell) kriminell att förstärkas, inte bara för dem själva, utan även för människor utanför rättsväsendets sfär. Vi bör dock inte glömma det vi tidigare nämnt om uppfattningsförmågans svaghet att förvrängas om vi på förhand dömer en person eller en situation efter tidigare (subjektiva och andras) erfarenheter.

9 Referenser

Litteratur

- Bauman, Zygmunt. (2007). *Flytande rädsla*. Göteborg: Daidalos.
- Bauman, Zygmunt. (1991). *Modernity & Ambivalence*. Oxford: Polity.
- Bryman, Alan. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Bergström, Göran. Boréus, Kristina. (2005). *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur.
- Mathiesen, Thomas. (2005). *Rätten i samhället*. Lund: Studentlitteratur.
- May, Tim. 2001. *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Trost, Jan. 2007. *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.

Offentligt tryck

- Brå – Rapport 2005:17 – *Brottslighet bland personer födda i Sverige och i utlandet*.
- Kommittédirektiv 2003:83 – *Personkontroll vid yttre och inre utlänningskontroll*.
- Prop. 1999/2000:64 – *Polissamarbete m.m. med anledning av Sveriges anslutning till Schengen*.
- Socialstyrelsen: *Social rapport 2010*. Tillgänglig på internet:
<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/17957/2010-3-11.pdf>
- SOU 2011:48 – *Vård efter behov och på lika villkor – en mänsklig rättighet*.
- SOU 2007:34 – *Skolgång för barn som skall avvisas eller utvisas*.
- SOU 2006:60 – *På tröskeln till lönearbete*.
- SOU 2006:30 – *Är rättvisan rättvis?*
- SOU 2004:110 – *Gränskontrolllag – effektivare gränskontroll*.

Internetartiklar

- Re:public (Internet 1)
<http://www.tidningenrepublic.se/a/enda-de-pratar-om-ar-radslan-polisen> (hämtad 2013-04-19)
- Dagens Nyheter (Internet 2)
<http://www.dn.se/sthlm/politiker-stoppa-jakten-pa-papperslosa> (hämtad 2013-04-19)
- Dagens Nyheter (Internet 3)
<http://www.dn.se/nyheter/politik/beatrice-ask-stoder-jakten-pa-papperslosa> (hämtad 2013-04-21)

Dagens Nyheter (Internet 4)

<http://www.dn.se/nyheter/politik/ask-far-kd-kritik-for-reva-projektet> (hämtad 2013-04-21)

Dagens Nyheter (Internet 5)

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/ask-polisen-maste-vara-lyhord> (hämtad 2013-04-21)

Gomorrön Sverige – Sveriges television AB (Internet 6)

<http://www.svtplay.se/klipp/1096244/beatrice-ask-bemoter-khemiris-oppna-brev?tab=clips&sida=36> (hämtad 2013-04-21)

Dagens arena (Internet 7)

<http://www.dagensarena.se/opinion/polisforbundet-jakten-pa-effektivitet-far-aldrig-ga-ut-over-rattssakerheten/> (hämtad 2013-04-21)

Sydsvenskan (Internet 8)

<http://www.sydsvenskan.se/malmo/polisen-slar-till-under-brollop/> (hämtad 2013-04-22)

Dagens Nyheter (Internet 9)

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/bara-en-av-vannerna-vagar-visa-sig> (hämtad 2013-04-22)

Dagens Nyheter (Internet 10)

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/tva-utvisningshotade-hamtades-pa-sjukhus> (hämtad 2013-04-22)

Dagens Nyheter (Internet 11)

<http://www.dn.se/sthlm/granspolisen-backar-ska-inte-fokusera-pa-plankare> (hämtad 2013-04-23)

Sydsvenskan (Internet 12)

<http://www.sydsvenskan.se/sverige/ullenhag-helt-oacceptabelt/> (hämtad 2013-04-23)

Skånes fria (Internet 14)

<http://www.skanesfria.nu/artikel/96478> (hämtad 2013-05-02)

Sydsvenskan (Internet 15)

<http://www.sydsvenskan.se/kultur--nojen/en-reva-i-rattsstaten/> (hämtad 2013-05-02)

Dagens Nyheter (Internet 16)

<http://www.dn.se/kultur-noje/basta-beatrice-ask> (hämtad 2013-05-16)

Dagens Nyheter (Internet 17)

<http://www.dn.se/kultur-noje/debatt-essa/jonas-min-van> (hämtad 2013-05-16)

Metro (Internet 18)

<http://www.metro.se/nyheter/9-av-10-i-polisens-id-jakt-har-ratt-att-vistas-har/EVHmby!PMA3fueKtO7g2/> (hämtad 2013-05-17)

Dagens Nyheter (Internet 19)

<http://www.dn.se/kultur-noje/debatt-essa/det-ar-dags-att-sluta-sjunga> (hämtad 2013-05-19)

Svenska Dagbladet (Internet 20)

http://www.svd.se/nyheter/stockholm/granspolis-slutar-kontrollera-i-t-banan_7979064.svd

(hämtad 2013-05-24)

Rättsliga källor

Polislagen 1984:387

RPSSFS 2011:4 – FAP 273-1. *Rikspolisstyrelsens föreskrifter för polisens befattning med den inre utlänningskontrollen.*

Utlänningslag 2005:716

Elektroniska källor

de los Reyes, Paulina. Wingborg, Mats. 2002. *Vardagsdiskriminering och rasism i Sverige.* Tillgänglig på internet:

<http://www.mkc.botkyrka.se/biblioteket/Publikationer/vardagsdiskriminering.pdf>

Giddens, Anthony. 1999. Risk and Responsibility. *The Modern Law Review*. Vol. 62, Nr. 1, ss. 1-10. Tillgänglig på internet: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1468-2230.00188/pdf>

Polisen (Internet 13)

<http://www.polisen.se/Om-polisen/lan/Sk/op/Polisen-i-Skane-lan/Sarskilda-satsningar/Malmo/Operation-Alfred/>

Polisen (Internet 21)

<http://www.polisen.se/Aktuellt/Nyheter/Stockholm/jan-mars/Arbetet-med-REVA-paborjat-inom-granspolisavdelningen-Stockholm/>

Bilaga 1

Hej,

inom projekt Reva har inga inre utlänningskontroller gjorts överhuvud taget (oavsett vad som står i media). Däremot gör - och ska - polisen göra inre utlänningskontroller när det finns anledning och lagligt stöd för att göra sådan kontroller. Sådana kontroller görs när det finns en grundad anledning att anta att en person inte har rätt att vistas i Sverige. Kontrollen kan även göras i samband med att polisen gör en ID-kontroll av annat skäl, exempelvis vid trafikkontroll eller när en brottsmisstänkt person kontrolleras. När Sverige blev medlem i Schengensamarbetet år 2001 och gränskontrollerna mellan medlemsstaterna togs bort var en viktig s.k. kompensatorisk åtgärd att göra fler inre utlänningskontroller. Svensk polis har således även ett ansvar för den inre säkerheten och brottsbekämpningen för Schengenområdet/EU.

Vänliga hälsningar

Sören Clerton

Chef Centrala gränskontrollenheten

Rikskriminalpolisen